

Tolkenes profesjonsetiske retningslinjer

Tolkenes profesjonsetiske retningslinjer (TPR) er utarbeidet gjennom et bredt samarbeid mellom blant andre tolkenes interesse- og fagorganisasjoner, utdanningsinstitusjonene og offentlige myndigheter. TPR bygger på tidligere etiske retningslinjer for tolker, deriblant IMDis retningslinjer for god tolkeskikk, Norsk Tolkeforenings yrkesetiske regler og Tolkeforbundets yrkesetiske retningslinjer. Videre samsvarer TPR med lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven), forskrift til tolkeloven (tolkeforskriften) og AIIcs Code of Professional Ethics.

Retningslinjene definerer tolkens ansvarsområde, og stiller krav til etikk og yrkesutførelse. Tolkene i Akademikerforbundet krever at medlemmene følger TPR.. Alle som samarbeider med tolk oppfordres til å sette seg inn i TPR.

§ 1. Tolken har ansvar for å tolke

Tolken har ansvar for å tolke og formidle kommunikasjon mellom personer som ikke kan kommunisere med hverandre uten tolk. Under oppdraget utfører ikke tolken andre oppgaver enn å tolke og å informere om sin rolle og om forutsetningene for god tolking i den aktuelle situasjonen.

Ved tolking for døve, hørselshemmede og personer med døvblindhet formidler tolken også auditiv og visuell informasjon, og kan også ledsage.

Tolking kan foregå mellom ulike språk og kommunikasjonsformer (som skriftlig gjengivelse av lydlig informasjon og beskrivelse for personer med døvblindhet). Tolkingen skal ivareta meningen i ytringen, og gjengi ytringens innhold, stil og uttrykk.

Tolken har ikke ansvar for innholdet i det som skal tolkes. Tolken skal derfor ikke vurdere, kommentere eller gjøre oppmerksom på noe ved innholdet i det som ytres.

Tolken skal om nødvendig be om en avklaring av innholdet i en ytring. Oppdager tolken at noe vesentlig er tolket feil, skal det umiddelbart informeres om dette.

Tolken kan bare ytre seg på egne vegne, eller svare på spørsmål angående tolkingen og arbeidsforholdene.

Om tolken opplever arbeidsforholdene som utilstrekkelige for å kunne tolke, skal tolken informere om dette og be om nødvendige endringer. Er dette ikke mulig og tolkingen ikke kan skje på en forsvarlig måte, skal tolken informere om dette og kan eventuelt trekke seg fra oppdraget.

§ 2. Tolken er kvalifisert til oppdraget

Tolken skal alltid vurdere sine kvalifikasjoner opp mot oppdraget, og ikke påta seg oppdrag hvor det er usikkert om kvalifikasjonene strekker til. Se også tolkeloven § 7 og tolkeforskriften § 3.

Tolken skal forberede seg til alle oppdrag, og trekke seg om det under forberedelsene viser seg at oppdraget overstiger tolkens kompetanse. Om manglende kompetanse viser seg under tolkingen, skal tolken informere om dette.

(Vedtatt første gang 6.04.2022. Endret 27.04.2023)

§ 3. Tolken vurderer sin habilitet

Tolken skal alltid vurdere sin habilitet ut fra informasjonen som er gitt om oppdraget. Vurderer tolken seg å være inhabil, skal tolken avstå fra oppdraget. Dette kan for eksempel skje hvis tolken er part i saken eller i slekt med noen av deltakerne i samtalen. Se også habilitetskravet i forvaltningslovens § 6, samt unntak i tolkeloven § 16.

Om tolken vurderer seg å være inhabil etter at oppdraget har begynt, må det straks informeres om dette.

§ 4. Tolken er flerpartisk

Å være flerpartisk betyr at tolken er lojal mot det som ytres, og tolker like godt for alle deltakerne i samtalen.

Tolken skal ikke la sine personlige forhold, oppfatninger, meninger og holdninger komme frem i eller påvirke tolkingen. Tolken skal ikke engasjere seg for eller svare på vegne av andre.

§ 5. Tolken har taushetsplikt

Tolken har alltid taushetsplikt, og skal hindre at andre får tilgang eller kjennskap til det tolken får vite i forbindelse med tolkeoppdrag. Dette gjelder også all korrespondanse, forberedelsesmaterieell og notater knyttet til oppdrag.

Ved tolking for et offentlig organ gjelder forvaltningslovens regler om taushetsplikt i §§ 13 til 13 e for tolken. Se også tolkeloven § 15.

I institusjonelle samtaler der en av deltakerne er bundet av en strengere taushetsplikt ut fra sin profesjon, gjelder denne også for tolken. Opplysnings- og varslingsplikter ligger da hos denne profesjonsutøveren, og ikke hos tolken.

Brudd på taushetsplikten kan medføre straffeansvar.

Tolken kan ikke fritas fra taushetsplikten, og skal ikke forklare seg i retten om noe tolken har fått vite i forbindelse med tolkeoppdrag. Avvergingsplikten setter likevel tolkens taushetsplikt til side hvis inngripen eller varsling kan forhindre at menneskers liv, helse eller rettssikkerhet settes i fare (se blant annet straffelovens §§ 196, 226 og 287).

Taushetsplikten gjelder livet ut, også etter at tolken har sluttet som tolk.

§ 6. Tolken verner om egen og andres integritet

Tolken er avhengig av tillit for å kunne utføre sitt arbeid. Tolken verner derfor om egen og andres integritet ved å ikke søke egen vinning eller fordeler av informasjon, kontakter eller posisjon som tolken har fått tilgang til i forbindelse med tolkeoppdrag.

Kravet til integritet gjelder livet ut, også etter at tolken har sluttet som tolk.

(Vedtatt første gang 6.04.2022. Endret 27.04.2023)

§ 7. Tolken har respekt for profesjonen

Tolken skal arbeide for å heve yrkets etiske og faglige standard, og for å øke samfunnets tillit til og forståelse av samfunnsoppgaven og profesjonen.

I en tolkesituasjon viser tolken respekt for alle som er til stede, og tilpasser sin fremtoning og adferd.

Tolken tar ansvar for egen arbeidssituasjon, og er bevisst sin egen fagkompetanse i samarbeid med kolleger og andre profesjoner. Tolken viser respekt for sine kollegers arbeid, og støtter disse i tolkesituasjonen.

Tolken bidrar til å heve andre tolkers kompetanse og etterlevelse av TPR gjennom faglig, kollegialt samarbeid og kollegaveiledning.

§ 8. Tolken er ikke påvirket av rusmidler

En tolk i arbeid er ikke påvirket av eller inntar noen form for rusmidler.

§ 9. Tolken misbruker ikke sin statsautorisasjon.

Statsautoriserte tolker kan ikke benytte denne betegnelsen i andre sammenhenger eller for andre språk enn hva autorisasjonen er gitt for (se også tolkeloven § 18 og tolkeforskriften § 8).

Statsautoriserte tolker som også utfører skriftlige oversettelser, kan i henhold til tolkeforskriften § 8 ikke benytte betegnelsen som bekreftelse på rett oversatt dokument. Ved skriftlige oppdrag bør statsautoriserte tolker informere oppdragsgiver om at autorisasjonen som tolk kun gjelder muntlig kommunikasjon, og at autorisasjonen derfor ikke viser til en dokumentert oversetterkompetanse.

§ 10. Brudd på retningslinjene

Ved brudd på TPR kan tolken sanksjoneres. Brudd på §§ 1 – 6 og 9 skal også varsles IMDi i henhold til tolkelovens § 19 om vedkommende tolk er statsautorisert og/eller registrert i Nasjonalt tolkeregister.

Gjentatte brudd eller alvorlige brudd på TPR kan føre til at tolken blir ekskludert som medlem i TiA. Spørsmål om eksklusjon behandles av TiAs fagstyre. Den som er innklaget har rett til å bli hørt i sin sak, og kan møte for fagstyret sammen med en representant som skal ivareta den innklagedes interesser. Vedtak om eksklusjon må gjøres med 2/3 flertall.

Ved svært alvorlige og/eller gjentatte alvorlige brudd på TPR som ikke faller inn under tolkelovens §§ 1 – 6 og 9, kan TiA fremme forslag overfor bevilgende myndighet om å frata bevillingen fra statsautoriserte tolker eller den offentlige godkjenningen fra tolker for døve, hørselshemmede og personer med døvblindhet. Slike forslag kan bare fremmes om fagstyrets avgjørelse er enstemmig.

§ 11. Endring av retningslinjene

Fagstyret i Tolkene i Akademikerforbundet (TiA) kan utarbeide forslag til endringer i TPR. Endringer i TPR må vedtas av TiAs årsmøte.

(Vedtatt første gang 6.04.2022. Endret 27.04.2023)